Nr 14

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av motioner om presstöd till tidningar utgivna på annat språk än svenska

Motionerna

I motionen 1975:226 av herrar Ahlmark och Olsson i Kil (båda fp) hemställs "att riksdagen i skrivelse till regeringen anhåller om sådana preciseringar av reglerna för statligt stöd till dagstidningar att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år".

I motionen 1975:418 av herr Werner i Malmö (m) hemställs "att riksdagen hos regeringen anhåller att det i presstödskungörelsen klart uttalas att dagstidning på främmande språk inte undantages från möjlighet till produktionsbidrag".

I motionen 1975:673 av herrar Lindahl i Hamburgsund och Molin (båda fp) hemställs "1. att riksdagen hos regeringen hemställer om en översyn av de lagar och regler som gäller pressen så att ev. diskriminerande bestämmelser avskaffas, 2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till sådan lagstiftning som anförts i motionen".

I motionen 1975:677 av herr Schött m. fl. (m) hemställs "att riksdagen ger regeringen till känna att det i presstödskungörelsen bör anges att det förhållandet att dagstidning utkommer på annat språk än svenska inte utgör hinder för produktionsbidrag".

I motionerna anförs att presstödsnämnden under åren 1971–1974 avslagit ansökningar om produktionsbidrag från tidningen Eesti Päevaleht – Estniska dagbladet – vilken utkommer med två nummer i veckan med en upplaga av f. n. 2 700 exemplar. Enligt motionärerna är skälen för avslag att tidningen publiceras på annat språk än svenska. I motionen 1974:673 anförs att det krävs en översyn av lagstiftning och andra regler som rör pressen för att kontrollera att inga diskriminerande bestämmelser finns. Enligt motionen bör det komma till stånd en lagstiftning om förbud mot diskriminering över huvud taget av tidningar som ges ut i Sverige på annat språk än svenska.

I motionen 1975:1962 av herr Strömberg i Botkyrka m. fl. (fp), vilken väckts med anledning av propositionen 1975:26 om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m. m., hemställs "3. att riksdagen uttalar att tidningar och tidskrifter utgivna på invandrarspråk skall erhålla samma stöd som om de utkommit på svenska språket". Motionen har överlämnats till konstitutionsutskottet från inrikesutskottet.

Frågan om ekonomiskt stöd till tidningar utgivna på annat språk än svenska har i år tagits upp i ytterligare två motioner, vilka remitterats till inrikesutskottet. I den under allmänna motionstiden väckta motionen 1975:1727 av herr Nordin m. fl. (c) hemställs "att riksdagen anvisar till invandrarverket: Produktionsstöd till s. k. invandrartidningar ett reservationsanslag av kr. 1 000 000". I motionen 1975:1957, yrkandet 3, av herr Bohman m. fl. (m) hemställs "att riksdagen beslutar att utgivningen av tidningar och tidskrifter på minoritetsspråk bör erhålla statligt stöd". På begäran av inrikesutskottet har konstitutionsutskottet yttrat sig över dessa motionsyrkanden.

Presstödkungörelsen

Produktionsbidrag för dagstidningar utgår enligt bestämmelserna i kungörelsen (1971:429, ändrad senast 1974:505) om statligt stöd till dagstidningar. I betänkandet KU 1975:9 med anledning av dels propositionen 1975:1, såvitt gäller anslag under finansdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1975/76 till presstödjande ändamål, dels motioner redogjorde konstitutionsutskottet i reciten bl. a. för presstödkungörelsens regler angående produktionsbidrag. I denna del hänvisas till betänkandet.

Frågans behandling vid 1974 års riksdag

Möjligheterna för tidningar som ges ut på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag enligt presstödkungörelsen har aktualiserats vid 1972, 1973 och 1974 års riksdagar. I sitt betänkande 1974 anförde utskottet (KU 1974:23) i denna fråga:

Motionerna 1974:139 och 1974:355 tar upp en annan fråga som också var aktuell såväl vid 1972 som 1973 års riksdagar. I motionerna hemställs att riksdagen skall begära en sådan precisering av reglerna i presstödkungörelsen att det av denna framgår att produktionsbidrag kan utgå även till dagstidningar som publiceras på annat språk än svenska.

Vid riksdagsbehandlingen av denna fråga 1973 anslöt sig utskottet för sin del till uppfattningen att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även till tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet framhöll vidare att det mot bakgrund av det stora antalet invandrare i landet och vikten av att tillgodose också deras informationsbehov kunde förutsättas att pressutredningen som ett led i sitt arbete skulle ta upp också denna fråga. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning. Utskottet har erfarit att även invandrarutredningen i sitt arbete uppmärksammat den i motionerna berörda frågan. Med hänsyn till arbetet i de nämnda utredningarna bör riksdagen inte ta något initiativ av det slag som åsyftas i motionerna 1974:139 och 1974:355.

I en reservation (2 m, 1 fp) föreslogs "att riksdagen 1. a) med bifall till motionerna 1974:139 och 1974:355 ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om ändringar i presstödkungörelsen angående möjligheter för dags-

tidning som utkommer på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag". Enligt reservanterna borde utskottet i denna del ha yttrat följande:

Presstödsnämndens majoritet har emellertid inte heller under 1973 ansett sig med stöd av presstödkungörelsen kunna bevilja bidrag till den på estniska språket utgivna Eesti Päevaleht – trots att tidningen uppfyller alla i presstödkungörelsen angivna villkor beträffande bl. a. upplagans storlek och annonsandel för att erhålla produktionsbidrag. En minoritet i nämnden har dock, liksom riksdagen förra året, ansett att det förhållandet att en tidning utges på annat språk än svenska inte bör vara hinder för produktionsbidrag om tidningen i övrigt uppfyller villkoren härför.

Det var vid presstödets tillkomst ingalunda avsikten att tidningar som utkommer på annat språk än svenska av detta skäl skulle uteslutas från möjligheten att erhålla produktionsbidrag. Utskottet anser därför att en justering i presstödkungörelsen är nödvändig så att där klart anges att en tidning som utkommer på främmande språk skall kunna erhålla produktionsbidrag. En sådan ändring är så angelägen att den bör komma till stånd omedelbart och utan att avvakta vad 1972 års pressutredning kan komma att föreslå generellt beträffande det statliga stödet till pressen.

Riksdagen följde utskottet.

Konstitutionsutskottets yttrande över motioner om invandrartidningar m. m.

Inrikesutskottet har som redan framgått vid årets riksdag hemställt om yttrande från konstitutionsutskottet rörande motionerna 1975:1727 av herr Nordin m. fl. (c) om särskilt produktionsstöd åt invandrartidningar samt 1975:1957, yrkandet 3, av herr Bohman m. fl. (m) med anledning av propositionen 1975:26 om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m. m. I sitt yttrande (KU 1975:2 y) anförde konstitutionsutskottet bl. a.

Konstitutionsutskottet har varje år sedan 1972 behandlat motionsyrkanden rörande produktionsbidrag enligt presstödkungörelsen till tidningar som ges ut på annat språk än svenska. Redan i sitt av riksdagen godkända betänkande vid 1973 års riksdag uttalade utskottet att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även för tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet har inte funnit anledning att ändra uppfattning i denna fråga.

Syftet med det statliga presstödet är att främja en fri debatt och opinionsbildning genom att i första hand motverka de ekonomiska marknadskrafter som under 1950- och 1960-talen tvingat ett stort antal dagstidningar att upphöra med utgivningen. Reglerna i presstödkungörelsen har utformats med hänsyn härtill. De har inte bedömts som ändamålsenliga när det gäller att skapa ett ekonomiskt stöd till tidningar som ges ut av olika invandrar- och minoritetsgrupper. Enligt utskottets mening bör de här aktuella tidningarnas stödbehov tillgodoses inom ramen för samhällets stöd på invandrarpolitikens område. En sådan konstruktion bör göra det möjligt att underlätta utgivningen av invandrar- och minoritetstidningar oavsett om dessa uppfyller förutsättningarna för produktionsbidrag enligt presstödkungörelsen eller ej.

I avvikande mening anförde tre ledamöter (2 m, 1 fp) att utskottet bort klart uttala dels att reglerna för presstödet måste preciseras så att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år, dels att möjligheter bör skapas för ett statligt stöd även till i Sverige utgivna tidningar och tidskrifter som ges ut på annat språk än svenska, men som inte kan få presstöd enligt presstödkungörelsen.

Utskottet

I förevarande motioner tas upp frågan om möjligheterna för tidningar på annat språk än svenska att erhålla produktionsbidrag enligt reglerna i presstödkungörelsen. Motionsyrkanden rörande bidrag till sådan tidningar har behandlats av riksdagen varje år sedan 1972. Redan i sitt av riksdagen godkända betänkande 1973 (KU 1973:11) uttalade utskottet att produktionsbidrag i princip bör kunna utgå även för tidning som utkommer på annat språk än svenska om den i övrigt uppfyller förutsättningarna härför. Utskottet har inte funnit anledning att ändra uppfattning i denna fråga.

Syftet med det statliga presstödet är att främja en fri debatt och opinionsbildning genom att i första hand motverka de ekonomiska marknadskrafter som under 1950- och 1960-talen tvingat ett stort antal dagstidningar att upphöra med utgivningen. Reglerna i presstödkungörelsen har inte bedömts som ändamålsenliga när det gäller att skapa ett ekonomiskt stöd till tidningar som ges ut av olika invandrar- eller minoritetsgrupper. Enligt utskottets mening bör de ekonomiska problemen för dessa tidningar lösas i annan ordning. I yttrande till inrikesutskottet över motioner rörande stöd till invandrartidningar har utskottet förordat att bidrag till dessa tidningar övervägs inom ramen för samhällets stöd på invandrarpolitikens område. Med en sådan konstruktion bör det, som utskottet också påpekat i det nämnda yttrandet, vara möjligt att underlätta utgivningen av invandrar- och minoritetstidningar oavsett om de uppfyller förutsättningarna för produktionsbidrag enligt presstödkungörelsen eller ej.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1975:226, 1975:418, 1975:673, 1975:677 samt 1975:1962 yrkandet 3.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionerna 1975:226, 1975:418, 1975:673, 1975:677 och 1975:1962 yrkandet 3.

Stockholm den 24 april 1975

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trolhättan (s), Boo (c), fru Thunvall (s), herrar Werner i Malmö (m), Mossberg (s), Ahlmark* (fp), Svensson i Eskilstuna* (s), Jonnergård (c), Bergqvist* (s), Karlsson i Malung (s), Nordin (c), Olsson i Edane (s), fru Jacobsson (m), herrar Kindbom* (c) och Berndtson (vpk).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Ahlmark (fp) och Werner i Malmö (m) samt fru Jacobsson (m) vilka anfört och hemställt:

Tidningar som uppfyller kraven på produktionsstöd enligt presstödkungörelsen skall inte diskrimineras för att de är skrivna på annat språk än svenska. Det är stötande att t. ex. Estniska Dagbladet år efter år förvägras stöd enbart därför att tidningen är skriven på estniska. Vi hänvisar till utförlig argumentering i flera motioner till årets riksdag och till inlägg i riksdagens debatt om presstöd den 13 mars.

Det finns också tidningar utgivna i Sverige på annat språk än svenska vilka inte är berättigade till presstöd enligt presstödkungörelsen. Vissa av dessa vänder sig till svenska medborgare, andra till invandrare som inte är svenska medborgare. Dessa tidningar bör, som vi hävdat i avvikande mening till utskottets yttrande 1975:2y till inrikesutskottet ha särskilda möjligheter att erhålla stöd. Inom konstitutionsutskottet har vi inte anledning att ta ställning till i vilka former sådant stöd bör utgå. Det viktiga för oss i detta sammanhang är att slå fast att tidningar inte skall hindras få produktionsstöd enbart därför att de är skrivna på annat språk än svenska.

Vi anförde samma synpunkter i utskottets betänkande om presstöd (KU 1975:9), där vi inte hade möjlighet att reservera oss. Vårt särskilda yttrande hade följande lydelse:

Särskilt yttrande av herrar Ahlmark (fp), Werner i Malmö (m) och Björck i Nässjö (m):

Vi finner det uppseendeväckande att konstitutionsutskottets majoritet i årets betänkande om presstöd vägrat att behandla de fyra motionerna om främst Estniska Dagbladet. Till utskottets protokoll från sammanträde den 27 februari 1975 har vi fogat en reservation, som i sin helhet återfinns nedan. Eftersom motionerna om främst Estniska Dagbladet över huvud inte behandlas i detta betänkande har vi inte formella möjligheter att *här* reservera oss.

Reservationen av herrar Ahlmark (fp), Werner i Malmö (m) och Björck i Nässjö (m) till konstitutionsutskottets protokoll vid sammanträde den 27 februari 1975:

Diskrimineringen av tidning på utländskt språk, utgiven i Sverige, tas upp i fyra motioner från folkpartiet resp. moderata samlingspartiet (1975:226, 1975:418, 1975:673, 1975:677). Framför allt behandlas där det egendomliga förhållandet att Estniska Dagbladet, som är s. k. andra-tidning och enligt

gällande rätt bör erhålla produktionsstöd, förvägras sådant stöd år efter år. Det är uppenbart att denna tidning diskrimineras därför att den är skriven på det estniska språket.

Frågan om bl. a. Estniska Dagbladet har i flera år av riksdagen behandlats i anslutning till KU:s betänkande om presstöd. I år har majoriteten i utskottet däremot beslutat att rycka ut de fyra motionerna från presstödsbetänkandet och i stället ta ställning till dem längre fram i samband med s. k. invandrarfrågor. Det är ett uppseendeväckande beslut. Estniska Dagbladet är en tidning som framför allt läses av svenska medborgare, som antingen kom till Sverige för omkring 30 år sedan eller är födda i landet. Deras tidning skall tydligen plötsligt behandlas efter regler som främst kommer att gälla för nyinflyttade invandrare och inte för svenska medborgare. Detta innebär en fortsatt särbehandling av Estniska Dagbladet och av balterna i Sverige.

Vi anser det självklart att motionerna 1975:226, 1975:418, 1975:673 och 1975:677 i stället borde ha behandlats i KU:s utlåtande om presstödet och att KU borde göra ett sådant uttalande att Estniska Dagbladet redan i år får det produktionsstöd som presstödsnämnden har förvägrat det.

Vi anser med hänvisning till det anförda att utskottets hemställan bort ha följande lydelse

att riksdagen med bifall till motionerna 1975:226, 1975:418, 1975:673, 1975:677 och 1975:1962 yrkandet 3, i skrivelse till regeringen anhåller om sådana preciseringar av reglerna för statligt stöd till dagstidningar att produktionsbidrag för tidningar på annat språk än svenska kan utgå fr. o. m. innevarande år.